

Pamětní stříbrná mince 200 Kč ke 300. výročí úmrtí Jana Blažeje Santiniho - Aichela

Jan Blažej Santini - Aichel (3. 2. 1677 Praha – 7. 12. 1723 Praha)

je považován za jednoho z nejvýznamnějších architektů, činných v minulosti na českém území. Jeho dílo se spojuje především s tzv. radikální (pronikovou) skupinou barokních staveb, vznikající od přelomu 17. a 18. století. Santini pocházel z pražské kamenické rodiny; fyzické postižení mu bránilo, aby se věnoval řemeslu svého otce a bratra. Vyučil se malířem a celý svůj nedlouhý život se věnoval projektování sakrálních i světských staveb. V mládí jej pravděpodobně ovlivnil v Praze usedlý burgundský architekt Jean–Baptiste Mathey. Snad na jeho popud procestoval Santini Itálii, kam se zřejmě ještě jednou vrátil kolem roku 1712. Výrazně na něj působili zejména Borromini a Guarini, jejichž podněty Santini propojil s impulzy domácího gotického stavitelství. Zrodila se tak stylová poloha známá jako gotizující baroko. Santiniho stavby vynikají originalitou řešení a expresivním účinkem postaveným na kontrastech jednotlivých článků i hmotových celků budov. Důležitou roli zde hraje symbolika. Poprvé využil Santini gotických elementů ke konstrukci chrámové architektury při rekonstrukci opatské baziliky v Sedleci. Borrominiho vzor rozvinul v kapli sv. Anny v Panenských Břežanech (1705/07). Pro cisterciáky dále pracoval ve Žďáru nad Sázavou a v Plasech. Jeho dílo se vyznačuje komplexností: vedle klášterních chrámů a konventů Santini navrhoval také účelové stavby (granglie, hostince, hřbitov) a vesnické kostely či kaple (Mladotice), jakož i rezidence a poutní svatyně (Mariánská Týnice, Křtiny). Po r. 1712 vznikly zámecký kostel v Rychnově nad Kněžnou s dynamicky zvlněným průčelím, a především velkolepá bazilika v benediktinském klášteře v Kladrubech, suverénně přizpůsobující gotické tvarosloví potřebám barokně konstruovaného prostoru. Vrchol Santiniho tvorby představuje kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře (1719/22), u něhož se složitý symbolický obsah snoubí s dokonalostí formy. Takřka sochařsky modelovaný prostorový útvar prostupuje a dotváří působení světla ve třech různě utvářených výškových úrovních. Vynalézavostí vynikají i Santiniho projekty pražských paláců Morzinského a Kolowratského, a především dispoziční řešení zámku Karlova Koruna u Chlumce n. C. (1721/23).

Technická příprava platidla

Česká národní banka vypsalala v červenci 2022 ceny za předložení uměleckého návrhu na pamětní minci k 300. výročí úmrtí Jana Blažeje Santiniho - Aichela s uzávěrkou dne 21. října 2022.

Vypsání ceny se zúčastnilo 12 výtvarníků, kteří předložili celkem 23 sádrových modelů. Vyhodnocení uskutečnila Komise pro posuzování návrhů na české peníze dne 1. listopadu 2022. Odborným poradcem byl prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D., vedoucí Ústavu dějin křesťanského umění Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Návrhy byly hodnoceny tradičním tříkolovým způsobem. V prvním kole bylo vyřazeno 9 návrhů, které se vyznačovaly výtvarnými či technickými nedostatky. Ve druhém kole bylo oceněno 9 návrhů základní odměnou. Dva návrhy získaly ve druhém kole zvýšenou odměnu za velmi nápadité provedení.

Do třetího kola postoupily tři návrhy, které komise označila za tematicky i výtvarně nejzdařilejší.

První cenu a doporučení k realizaci získal návrh akademického sochaře Vladimíra Oppla za propracované a harmonické ztvárnění nejznámějších staveb architekta Jana Blažeje Santiniho - Aichela (líc – kostel Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci, rub – kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře).

Druhou cenu komise udělila návrhu akademického sochaře Zbyňka Fojtů za velmi dobré ztvárnění kostela Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci a kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře v kombinaci se stavebními detaily.

Třetí cenu obdržel další návrh akademického sochaře Zbyňka Fojtů za variantní ztvárnění charakteristických Santiniho objektů.

Bankovní rada České národní banky na svém jednání dne 16. listopadu 2022 potvrdila rozhodnutí komise a schválila realizaci mince podle návrhu akademického sochaře Vladimíra Oppla.

Datum emise: 6.12.2023 (Zdroj ČNB)